

АКТИВІЗАЦІЯ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНІХ ЖУРНАЛІСТІВ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

У статті висвітлено філософські, педагогічні, психологічні та журналістські погляди на розвиток творчих здібностей і професійно-творчу самореалізацію студентів у процесі професійної освіти, розкрито сутність поняття “творчий потенціал журналіста”, окреслено способи активізації творчих здібностей майбутніх журналістів у процесі професійної підготовки.

Ключові слова: майбутній журналіст, особистість, професійна освіта, розвиток, самореалізація, творчий потенціал, творчі здібності, творчість.

Соціально-економічні та суспільно-політичні зміни в українському суспільстві зумовили потребу пошуку нових шляхів професійної підготовки майбутніх працівників ЗМІ. Сьогодні вектор журналістської освіти спрямований не лише на традиційні орієнтири вищої школи (надання студентам певної сукупності знань, умінь, навичок, необхідних для їхньої майбутньої професійної діяльності), а і на формування особистості творчого фахівця, здатного швидко адаптуватися до умов журналістської праці, спроможного творчо підходити до виконання професійних функцій і соціальних ролей.

Розвиток сучасного суспільства вимагає активізації творчих здібностей, розвитку творчого потенціалу особистості, організації творчої діяльності, створення умов для самовираження студентів. Здатність до творчості – одна з основних рис професіоналізму журналістів, запорука їхньої успішної професійної діяльності.

Наразі спостерігається невідповідність професійної підготовки майбутніх журналістів потребам суспільства у творчих особистостях працівників ЗМІ, чим зумовлена низка суперечностей у сучасній журналістській освіті:

– між соціально зумовленими вимогами до особистісних, професійних якостей випускників журналістських спеціальностей і відсутністю цільової спрямованості на розвиток їхньої творчої індивідуальності у процесі навчання у ВНЗ та неспроможністю багатьох випускників-журналістів відповідати таким вимогам;

– між соціальним замовленням сучасного суспільства на підготовку культурних, кваліфікованих, творчих фахівців у галузі соціальних комунікацій, здатних постійно саморозвиватися й самовдосконалюватися, з одного боку, та фактичним станом сучасної журналістської освіти в Україні – з іншого;

– між необхідністю формувати творчу особистість студента-журналіста, який відчуває потребу у використанні внутрішніх потенційних ресурсів для професійного зростання й самореалізації та відсутністю науково обґрунтованих теоретичних і методичних засад цього процесу під час професійної підготовки;

– між існуючою системою цілісних і фрагментарних знань у журналістській освіті й освітніми підсистемами, орієнтованими на формування творчої особистості майбутнього журналіста в умовах спеціалізацій;

– між необхідністю забезпечення взаємозв'язку вищої школи з професійним середовищем і журналістським виробництвом, посиленням професійно-творчої

спрямованості навчання та недостатньою розробленістю методичних засад проектування процесу розвитку творчого потенціалу майбутнього журналіста;

– між необхідністю співтворчості викладача та студента в навчальному процесі для спільного вирішення професійних творчих завдань і відсутністю технологій реалізації такої співтворчості.

Загострення вищезазначених суперечностей, що характеризують рівень професійної підготовки в сучасному журналістсько-освітньому просторі в Україні на нормативно-організаційному, концептуальному й методичному рівнях, та потреба молодих людей у творчій самореалізації в умовах жорсткої професійної конкуренції в межах ринкової системи підкреслюють актуальність теми статті.

Мета статті – висвітлити наукові погляди на розвиток творчих здібностей та професійно-творчу самореалізацію студентів у процесі професійної освіти, розкрити сутність поняття “творчий потенціал журналіста”, окреслити способи активізації творчих здібностей майбутніх журналістів.

Ідея розвитку творчих здібностей майбутніх журналістів ґрунтується на теоретико-методичних засадах професійної освіти, розроблених С. Батишевим, А. Марковою, Н. Ничкало, О. Новіковим, А. Субетто, Т. Сущенко, на принципі гуманізації професійної підготовки фахівців (Є. Адакін, Г. Балл, Д. Богоявленська, І. Бех, Н. Бібік, М. Євтух, І. Зязюн, П. Кравчук, В. Кремень, В. Кудін, О. Пехота, Е. Помиткін, В. Рибалка, В. Риндак, С. Сисоєва, В. Сластьонін, О. Сухомлинська, В. Сухомлинський, А. Сущенко, О. Чаплигін, О. Яковлева), на психолого-педагогічних концепціях розвитку творчої особистості (К. Альбуханова-Славська, Б. Ананьєв, Г. Батищев, М. Бердяєв, В. Біблер, В. Губін, В. Давидов, Б. Кедров, В. Клименко, О. Лук, А. Матюшкін, В. Моляко, С. Поляков, Я. Пономарьова, К. Роджерс, В. Роменець, С. Рубінштейн, Б. Теплов, О. Чаплигін, В. Шадриков, К. Юнг, М. Ярошевський та ін.).

Значний внесок у дослідження проблеми творчості зробили А. Арнольдов, М. Барг, М. Бахтін, Н. Бердяєв, Д. Богоявленська, Л. Буєва, Г. Буш, Т. Волобуєва, Дж. Гілфорд, І. Маноха, В. Моляко, Я. Пономарьов, А. Пуанкаре, Роменець, З. Сіверс, В. Степун, В. Столін, А. Шумилін та ін.

Розкриттю педагогічних і психолого-педагогічних аспектів професійного розвитку, творчого самовиявлення та самореалізації особистості присвячено наукові розвідки Б. Ананьєва, В. Андреева, В. Бехтерева, Л. Божович, Р. Бруслінського, Л. Виготського, В. Загвязинського, В. Клименка, Г. Костюка, П. Кравчука, А. Леонтьєва, С. Максименка, А. Маслоу, В. Моляко, Г. Олпорта, М. Пряжнікова, С. Рубінштейна, С. Сисоєвої, Т. Сущенко, Р. Цокура та ін.

Комунікативні здібності та професійну культуру спілкування фахівців досліджували С. Амеліна, О. Бодальов, Н. Волкова, В. Гриньова, В. Грехнева, В. Кан-Калик, Н. Крилова, О. Леонтьєв, С. Мусатов та ін.

Специфіку журналістської творчості й особливості творчого потенціалу журналіста розглянуто в працях Н. Агеєнко, Ю. Андреевої, А. Бобкова, Р. Бухарцева, В. Горохова, Гоян, А. Гришаніної, О. Дорощук, В. Здоровеги, С. Корконосенка, Г. Лазутіної, А. Марачевої, Г. Мельник, В. Олешка, Д. Прилюка, Є. Проніної, О. Самарцева, Л. Світич, А. Тепляшиної, Т. Тюлюлюкіної, І. Фатеевої, І. Чемерис, Ю. Шаповала, Л. Шестьоркіної, А. Ширяєвої та ін.

Сьогодні гостро постають проблеми розвитку творчої особистості, дослідження й організації творчої діяльності студентів, створення умов для творчого самовияв-

лення кожного громадянина (що підкреслюється і в Національній доктрині розвитку освіти та Державній національній програмі “Освіта. Україна XXI століття”) [8].

Творча особистість – “особистість, яка самоактуалізується” [4], для якої характерні прагнення до найповнішого виявлення й розвитку своїх потенційних можливостей і здібностей, здатність до творчості, комунікативності, творчого мислення, пошуку оригінальних шляхів вирішення поставлених завдань, творчої самореалізації та безперервного самовдосконалення. Така особистість у майбутній професійній діяльності завжди буде успішною і конкурентоспроможною.

Кожна людина від природи є творцем, створюючи щось нове, оригінальний продукт (у тому числі – журналістський, інформаційний), якого раніше не було. Здатність творити максимально виявляється у новаторському розв’язанні найскладніших проблем людського буття, мінімально – у готовності реалізувати вже відомі завдання самобутньо, новими способами. У процесі професійної діяльності, де особистість досягає такого рівня виявлення своєї сутності, коли її індивідуальні прояви набувають культурно-історичного змісту, а кожний окремий продукт цієї діяльності виходить за межі встановленого раніше, позначає нові грані, нові потенційно можливі площини професійно-творчої діяльності (не тільки для самої цієї особистості, а й для її наслідувачів) [4], фахівець має змогу творчо самореалізуватися, виявити свої здібності повною мірою.

Творчій особистості притаманні високий рівень ідейно-моральної свідомості, постійний пошук оптимальних оригінальних рішень поставлених завдань, творчий стиль мислення, здатність бачити проблему, виявляти суперечності, творча фантазія, розвинута уява, прагнення досягти ефективного результату за конкретних умов праці, високий рівень загальної культури [11].

На думку дослідника І. Раченка, кожен творчий працівник проходить такі стадії професійного саморозвитку:

- професійне становлення (своєрідний шлях “спроб і помилок”, особистих пошуків у професійній діяльності);
- стихійне самовдосконалення (орієнтація творчої діяльності працівника на раніше здобуті базові знання, уміння та навички);
- планомірна раціоналізація особистісної творчої діяльності (планування особистістю свого творчого досвіду, несистемне використання власних новацій під час професійної діяльності);
- оптимізація процесу і результатів праці (не лише планується творча діяльність, а прогнозується її розвиток – на основі наукової організації праці) [12, с. 134–175].

До характерних рис творчої особистості зараховують активність (прагнення розширити сферу своєї діяльності); спрямованість (перевага системи певних мотивів, інтересів та переконань); ступінь усвідомлення свого ставлення до дійсності, людей, які її оточують [20, с. 307]; ініціативність – “(франц. initiative, від лат. initium – початок) – морально-психологічна риса особистості, яка характеризується здатністю і схильністю до активних і самостійних дій” [3, с. 145]; толерантність як важливий чинник творчої соціальної взаємодії та творчості загалом, що передбачає прагнення досягти взаєморозуміння і злагоди різних установок, орієнтацій і мотивів, використовуючи гуманні, соціально-позитивні способи і засоби взаємодії між людьми: діалог, перемовини (переговори), порозуміння, партнерство, взаємодопомога, співробітництво [19].

Поняття “творчий потенціал особистості” має різні тлумачення: обдарованість людини, здатність до активної самореалізації, прагнення до найвищих етичних ідеалів, сукупність можливостей реалізації нових напрямів діяльності суб’єкта творчості [5]; інтегративна властивість особистості, що характеризує міру можливостей здійснення творчої діяльності, готовності й здатності до творчої самореалізації та саморозвитку [7].

На думку філософа А. Чаплигіна, потенціал особистості – це інтегральна риса, що характеризує певний рівень зрілості її сутнісних сил як суб’єкта життєдіяльності та як індивідуальну цінність, що сприяє розширенню її можливостей в освоєнні суспільних відносин і свого власного саморозвитку [18].

Творчий потенціал складається з природних здібностей, спрямованості інтересів, загального інтелекту, швидкості засвоєння нової інформації, допитливості, бажання створювати щось нове, наполегливості, цілеспрямованості, працьовитості; зі швидкого оволодіння вміннями, навичками, майстерністю виконання певних дій; здатності до реалізації власних стратегій і тактики вирішення різних проблем, завдань, пошуку виходу зі складних нестандартних, екстремальних ситуацій [7]. Складовими творчого потенціалу, на думку вчених Д. Богоявленської, В. Кан-Калика, Л. Новікової, С. Смирнова, є інтелект, розвинута творча уява, здібності, активність в самореалізації.

На думку В. Андрєєва, Л. Виготського, В. Кан-Калика, М. Лазарєв, А. Матюшкіна, С. Сисоєвої, А. Цибулі, творчість безпосередньо пов’язана з розумовою діяльністю людини, якій належить вирішальна роль; творчість – це найважливіша форма людської практики, активізації потенціалу суб’єкта в процесі особистісних змін.

Поняття “здібності” – одне з основних в педагогіці. Проблема виявлення та розвитку здібностей привертала увагу багатьох дослідників, адже в більшості випадків саме здібності особистості визначають успішність і результативність багатьох видів діяльності (у тому числі навчальної, професійної тощо).

У науковій думці існують різні підходи до тлумачення поняття “здібності”. На думку Б. Теплова, це – індивідуальні, стійкі властивості особистості, які полягають у специфічній чутливості до об’єкта, засобів, умов діяльності та місця знаходження, тобто до створення найпродуктивніших способів отримання бажаних результатів у ній [17, с. 8]; це – ступінь прояву психіки, від чого залежить успішність певної діяльності, “такі індивідуально-психологічні особливості, які мають стосунок до успішності виконання однієї або кількох операцій”, і що “не можна зводити до наявних знань, навичок та вмінь, але вони можуть пояснити легкість і швидкість набуття цих знань і навичок” [17, с. 16].

Відповідно (за Б. Тепловим) основними ознаками здібностей слід вважати індивідуально-психологічні особливості, які відрізняють одну людини від іншої; індивідуальні особливості, пов’язані з успішністю виконання певної діяльності або багатьох видів діяльності. Б. Теплов став основоположником особистісно-діяльнісного підходу до вивчення здібностей, особливістю якого, як зауважив Е. Ільїн, слід вважати вивчення здібностей із позиції особистості (при визначенні місця здібностей серед інших психологічних феноменів) і з позиції діяльності (при поясненні генезису здібностей).

Як вважає К. Платонов, здібності слід розглядати як сукупність (структуру) стійких індивідуально-психологічних якостей особистості, які повинні зазнавати змін під впливом виховання [11].

На думку Т. Артем'євої, вивчення здібностей у широкому особистісному плані, а також кожна спроба визначити здібності через особистість переводять саму проблему здібностей у площину проблем особистості. Тут ховається відома небезпека “розчинити” здібності в психології особистості, втратити власний предмет дослідження [1, с. 67].

З погляду педагогіки та психології сукупність реальних можливостей, здібностей, умінь і навичок, що визначають рівень розвитку особистості (Л. Москвичов, Р. Піхтовніков), розглядається як творчий потенціал.

Розвиток творчих здібностей – важлива складова процесу самовдосконалення особистості майбутнього журналіста. Нереалізованість своєї індивідуальності є однією з причин уповільнення соціалізації майбутніх журналістів, їх саморозвитку й самореалізації в подальшій професійній діяльності. Розвиток творчих здібностей сприяє виходу особистості журналіста на нові можливості самовдосконалення та професійного самовираження. Схильність до самовираження у журналіста “набуває особливої сили, здається, що вона є необхідним додатком до його життя і підсилює його” [9, с. 106].

Розвиток творчих здібностей майбутнього журналіста залежить від педагогічного супроводу цього процесу, а саме: духовної взаємодії суб'єктів навчання (Е. Бондаревська, А. Петровський, Т. Сущенко, А. Тубельский); творчого співробітництва (А. Адамський, Ш. Амонашвілі, І. Іванов); педагогічної підтримки (Н. Крилова, Н. Михайлова, С. Поляков, І. Фрумін, І. Якиманська), творчо-діалогового спілкування викладачів і студентів (С. Амеліна, І. Кін, М. Кондратьєв, А. Мудрик).

У процесі розвитку творчих здібностей студентів дуже важливими є особистісно орієнтований підхід і так званий індивідуально-освітній маршрут, який, на думку С. Воробйової [2], має такі специфічні особливості: 1) розробляється спеціально для конкретного студента як його індивідуальна творча програма; 2) на стадії розробки індивідуально-освітнього маршруту студент виступає як суб'єкт вибору диференційованого навчання, запропонованого навчальним закладом; “неформальний замовник” освітнього закладу, в якому закладається освітня програма – індивідуально-освітній маршрут з урахуванням освітніх потреб, пізнавального профілю та інших індивідуальних особливостей; 3) на стадії реалізації студент виступає як суб'єкт здійснення навчання; у цьому випадку особистісно орієнтований освітній процес реалізується як індивідуальний освітній маршрут за умови використання функціональних можливостей педагогічної підтримки [2].

Розвиваючи професійно-творчі здібності студента – майбутнього журналіста, необхідно пам'ятати, що творча особистість має яскраво виражену індивідуальність, високий рівень професійної культури та комунікативності, це – особистість із творчим стилем фахової діяльності та творчим мисленням. Журналіст – це художник-реаліст, який відображає реальний світ крізь призму своєї індивідуальності. “У творчої людини навіть погляд на життя зовсім інший. Такий журналіст може побачити те, чого ніхто ніколи не помітить. А фантазія у такої людини може сягнути далеко за межі всесвіту й придумати такі ідеї, які в голову іншій людині ніколи не придуть. Такі журналісти завжди потрібні читачам” [14, с. 7].

Для розвитку творчих здібностей необхідно забезпечити комфортні психолого-педагогічні умови, серед яких виокремлюємо:

- створення творчого освітнього середовища, максимально наближеного до професійно-журналістського;
- моделювання журналістських ситуацій, схожих до екстремальних, в яких студенти повинні виявити вміння оперативно діяти, творчо мислити, швидко оцінювати й аналізувати ситуацію, приймати певні самостійні рішення;
- встановлення гуманістичних міжособистісних відносин на діалогічних засадах;
- використання інноваційних технологій, зокрема індивідуально-творчого навчання, що передбачає вивчення індивідуальних професійно значущих здібностей студентів і їх подальший духовно-творчий розвиток.

Серед умов розвитку творчих здібностей особистості називають і соціальну підтримку творчої поведінки [15, с. 149], що наразі є особливо актуальним у формуванні професійного й соціального статусу майбутнього журналіста.

Ці умови сприяють розвитку пізнавальної активності й самостійності майбутніх журналістів, нагромадженню досвіду професійно-творчої діяльності, професійному самовираженню і творчій самореалізації студентів.

Способами активізації творчих здібностей майбутнього журналіста вважаємо:

- творчо-професійне самовираження у процесі нестандартних видів навчальної діяльності (інтерактивна лекція, дискусія, семінар-інтерв'ю, випуск студентської газети, репортерська практика, публічний захист творчих проєктів, студентські блоги тощо);
- забезпечення варіативності загальножурналістської підготовки з пріоритетною орієнтацією на розвиток творчого потенціалу особистості та на індивідуальні здібності майбутнього журналіста: вибрані за власним бажанням студента професійно орієнтовані курси підсилюють мотивацію навчання, що підвищує рівень професійної підготовки;
- використання індивідуальних, колективних навчально-творчих завдань, які стимулюють прояви творчого потенціалу й уміння працювати в команді;
- постановку проблемних завдань, вирішення яких передбачає співтворчість і творчий діалог;
- організацію спільної творчої діяльності студентів і викладачів, що сприяє нагромадженню й передачі досвіду творчої діяльності;
- організацію творчої самостійності майбутніх журналістів, їх орієнтацію на професійний саморозвиток, самовиховання, безперервне самовдосконалення.

Формуванню творчого досвіду майбутніх журналістів і розвитку їхніх творчих здібностей може сприяти введення до навчального плану індивідуальної роботи викладача зі студентами та дотримання “творчої пропорції” [6], конструювання спеціальних педагогічних ситуацій, які створюють умови для творчого підходу до їх вирішення, стимулюють творче мислення, адже навчання творчості відбувається переважно на проблемах, уже вирішених суспільством; творча співпраця студентів і викладачів, створення майстер-класів, відкриття творчих лабораторій, експериментальних майданчиків; розробка системи нестандартних методів навчання, зокрема ділових ігор, під час яких кожен студент-журналіст міг би розвивати власний творчий потенціал, формувати свою творчу

індивідуальність, саморозвиватися і самовдосконалюватися, що особливо важливо для майбутньої професійної діяльності в журналістиці.

Розвиток творчого потенціалу майбутнього журналіста в процесі професійної підготовки є тривалим процесом, що включає такі етапи: орієнтовано-професійний (професійне самовизначення студента); навчально-освітній (формування ціннісного ставлення до професійної діяльності, розвиток творчого мислення); професійно-практичний (формування образу творчої професійної діяльності, прагнення до професійно-творчої самореалізації); професійно-творчий (усвідомлення творчої суті журналістської діяльності та самого себе як творчого журналіста).

На кожній стадії слід акцентувати увагу на розвитку творчого мислення студентів, що, на думку С. Сисоєвої, у комплексі з ефективним використанням навчального часу занять, підвищенням рівня знань і вмінь, оволодінням основним арсеналом дослідницької роботи, отриманням студентом результатів певною мірою через самостійну діяльність, набуттям їм власного досвіду, професійних навичок – є основними складовими розвитку творчого потенціалу особистості [13].

Розвиток творчих здібностей майбутнього журналіста залежить від педагогічного супроводу цього процесу – від духовної взаємодії суб'єктів навчання (Е. Бондаревська, А. Петровський, Т. Сущенко, А. Тубельський); творчого співробітництва (А. Адамський, Ш. Амонашвілі, І. Іванов); педагогічної підтримки (Н. Крилова, Н. Михайлова, С. Поляків, І. Фрумін, І. Якиманська), творчо-діалогового спілкування викладачів і студентів (С. Амеліна, І. Кон, М. Кондратьєв, А. Мудрик).

Активізацію творчих здібностей майбутніх журналістів стимулює атмосфера взаємного духовного збагачення як “основна клітинка сучасного педагогічного процесу”, “вихід із простору вимушеного спілкування і поетапний розвиток духовного потенціалу”, як “піднесення особистості, підвищення її особистісного статусу” [16, с. 40], у поняття якого Т. Сущенко вкладає “вміння викладача запропонувати таку форму навчання, яка захоплює, дивує і вражає, котра стимулює розкриття його самобутності в кращому самовиявленні” [16, с. 40].

Критеріями розвинутих творчих здібностей майбутнього журналіста, на наш погляд, є творча активність; здатність створювати оригінальний і самобутній інформаційний продукт; творчий підхід до виконання навчальних завдань і професійно орієнтованих доручень; постійне прагнення до саморозвитку, нагромадження практичного досвіду професійно-творчої діяльності у сфері журналістики; самотворення і самоздійснення особистості як професіонала; самовиховання й самоорганізація творчої самостійності; розширення професійної самосвідомості; прагнення до самовираження, самоствердження, постійного самовдосконалення.

Студент, який уміє відстоювати свої погляди й позиції, перемагати в дискусіях, здатний до максимальної творчої самореалізації. А якщо він навчився конкурувати в освітньому середовищі – значить буде конкурентоспроможним і у професійній діяльності. Майбутній журналіст, якого навчили творчо мислити, який має високий ступінь духовності, здатний створювати не лише правдивий, а й оригінальний, одухотворений самобутній інформаційний продукт. Сучасним може бути професійно компетентний, конкурентоспроможний журналіст із високим рівнем культури спілкування та творчим стилем професійної діяльності, який здатний бути правдивим літописцем сучасності.

Таким чином, розвиток творчих здібностей майбутнього журналіста – це безперервний, цілеспрямований процес активізації творчих здібностей, потен-

ційних можливостей особистості, розвитку творчого мислення та журналістського сприйняття дійсності, формування професійної самосвідомості й творчого підходу до вирішення поставлених завдань.

Щоб підготувати справжнього професіонала в галузі журналістики, необхідно озброїти майбутнього випускника комплексом професійних здібностей як загальних (комунікативних, ділових, емоційно-вольових), так і спеціальних (творче мислення, мовленнєва обдарованість, аналітичні та літературні здібності), а також здатністю творчо реагувати на зміни в усіх сферах життя, і особливо – у професійній.

Творчий підхід до підготовки майбутніх журналістів сприяє формуванню особистості майбутнього професіонала в галузі ЗМІ, адже здатність до творчості – одна з основних рис журналістського професіоналізму.

Третє тисячоліття називають епохою інформаційного прогресу, тому можна стверджувати, що від журналістського професіоналізму й об'єктивності інформації, від якості виконання журналістами як представниками “четвертої влади” і провідними комунікаторами своїх професійних функцій і соціальних ролей залежить майбутнє українського суспільства, його стабільність, безпека й авторитет у світі. Адже в демократичній державі журналісти суттєво впливають на формування громадської думки, ціннісних орієнтирів та етичних норм суспільства. Якою Україна буде завтра – багато в чому залежить від сучасного рівня професійної підготовки майбутніх журналістів.

Висновки. Отже, розвиток творчого потенціалу майбутнього журналіста є цілісним процесом активізації творчих здібностей студента, збагачення його особистості професійно значущими рисами та властивостями, умінням доводити знання до творчого, перетворюючого, суб'єктно-виховного рівнів шляхом формування конкретних журналістсько-професійних і особистісних рис, розвитку загальних творчих сил студента (планетарного мислення, уяви, літературної фантазії, журналістської інтуїції, здатності творчо реагувати на зміни в усіх сферах життя тощо). Успішність цього процесу забезпечується педагогічними умовами, вдосконалення яких є запорукою успішної професійної діяльності майбутніх журналістів на основі творчого підходу до виконання журналістських функцій і соціальних ролей.

Список використаної літератури

1. Артемьева Т. И. Методологический аспект проблемы способностей / Т.И. Артемьева. – М. : Наука, 1977. – 184 с.
2. Воробьева С.В. Теоретические основы дифференциации образовательных программ : автореф. дис. ... д-ра пед. наук / С.В. Воробьева. – СПб., 1999. – 53 с.
3. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 374 с.
4. Коджаспаров А.Ю. Педагогический словарь для студентов высших и средних педагогических учебных заведений / А.Ю. Коджаспаров, Г.М. Коджаспарова. – М. : Академия, 2001. – 176 с.
5. Мартинюк І.О. Творчий потенціал і самореалізація особистості / І.О. Мартинюк // Психологія і педагогіка життєтворчості. – К., 1996. – 792 с.
6. Михайлин І.Л. Журналістська освіта і наука : підручник / І.Л. Михайлин. – Суми : Університетська книга, 2009. – 336 с.
7. Моляко В.О. Психологічна теорія творчості / О.В. Моляко // Обдарована дитина. – 2004. – № 6.
8. Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті // Вища освіта в Україні: Норматив.-прав. регулювання / за заг. ред. А.П. Зайця, В.С. Журавського. – К. : Форум, 2003. – 21 с.

9. Олешко В.Ф. Журналистика как творчество : учебное пособие для курсов “Основы журналистики” и “Основы творческой деятельности журналиста” серия “Практическая журналистика” / В.Ф. Олешко. – М. : РИП-холдинг, 2004. – 222 с.
10. Платонов К.К. Проблемы способностей / К.К. Платонов. – М. : Наука, 1972. – 312 с.
11. Поташник М.М. Педагогическое творчество: проблемы развития и опыт : пособие для учителя / М.М. Поташник. – Х. ; К. : Каравела, 1998. – 150 с
12. Раченко И.П. НОТ учителя : Книга для учителя / И.П. Раченко. – 2-е изд. – М. : Просвещение, 1989. – 237 с.
13. Сисоєва С.О. Технологізація освітньої діяльності в умовах неперервної професійної освіти / С.О. Сисоєва // Неперервна професійна освіта: Проблеми, пошуки, перспективи / за ред. І.А. Зязюна. – К. : ВІПОЛ, 2000. – 636 с.
14. Сосновская А.М. Журналист: личность и профессионал (психология идентичности) / А.М. Сосновская. – СПб. : Роза мира, 2005. – 206 с.
15. Столяренко Л.Д. Психология и педагогика в вопросах и ответах / Л.Д. Столяренко, С.И. Самыгин. – Ростов/Д : Феникс, 1999. – 576 с.
16. Сущенко Т.И. Особенности педагогического процесса высшей школы в эпоху приоритета личности / Т.И. Сущенко // Научный поиск в воспитании: парадигмы, стратегия, практика : 3-я Международная научно-практическая конференция 24–25 марта 2011 года : сборник докладов и тезисов выступлений / авт.-сост. В.П. Сергеева, Н.В. Чернышева, Н.Н. Рудь, А.А. Белов. – М. : МГПИ АПК и ППРО, 2011. – 438 с. – С. 37–40.
17. Теплов Б.М. Новые данные по изучению свойств нервной системы и их психологических проявлениях / [отв. ред. Е. А. Голубева, Е. П. Гусева]. – М. : Наука, 2004. – Т. 1.
18. Чаплигін О.К. Творчий потенціал людини як предмет соціально-філософської рефлексії : дис. ... д-ра філос. наук : 09.00.03 / О.К. Чаплигін ; Харківський національний автомобільно-дорожній ун-т. – Х., 2001. – 428 с.
19. Шалин В.В. Толерантность: культурная норма и политическая необходимость : монография / В.В. Шалин. – Ростов-на-Дону, 2000. – 356 с.
20. Шапар В. Психологічний тлумачний словник / В. Шапар. – Х. : Прапор, 2004. – 640 с.

Стаття надійшла до редакції 22.01.2013.

Дяченко М.Д. Активизация творческих способностей как фактор развития творческого потенциала будущих журналистов: теоретический аспект

В статье освещаются философские, педагогические, психологические и журналистские взгляды на развитие творческих способностей и профессионально-творческую самореализацию студентов в процессе профессионального образования, раскрывается сущность понятия “творческий потенциал журналиста”, очерчиваются способы активизации творческих способностей будущих журналистов в процессе профессиональной подготовки.

Ключевые слова: *будущий журналист, личность, профессиональное образование, развитие, самореализация, творческий потенциал, творческие способности, творчество.*

Dyachenko M. Activation of creative abilities as a factor of development of creative potential of future journalists: a theoretical aspect

The article highlights the philosophical, pedagogical, psychological and journalistic views on the development of the creative abilities and University-creative self-realization of students in the process of professional education, exposes the notion of the creative potential of the journalist, outlines the methods of activating creative abilities of future journalists in the process of professional preparation.

Key words: *a future journalist, personality, professional education, development, self-realization of creative potential, creative abilities, creativity.*